

ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στην Αθήνα σήμερα, οι κατωτέρω συνυπογράφωντες φορείς (στο εξής αποκαλούμενοι “Μέρη”):

Έχοντας υπόψη:

- το **Σύνταγμα της Ελλάδας**, το οποίο:
 - στο Άρθρο 4 «Ισότητα των Ελλήνων» ορίζει ότι «1.Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. 2. Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.»
 - στο Άρθρο 116 «Θετικά μέτρα για την προώθηση της ισότητας ανδρών - γυναικών» ορίζει ότι «[...] 2.Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.»
- τον **Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2012/C 326/02) (2012/C 326/02)**,
- τον **Νόμο 1342/1983** (ΦΕΚ Α΄ 39/01-04-1983) «Για την κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών»,
- Τον **Νόμο 4531/2018** (ΦΕΚ Α΄ 62/05-04-2018), που κύρωσε τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης), στο άρθρο 17 της οποίας, με τίτλο «*Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των μέσων μαζικής ενημέρωσης*» ορίζεται ότι: «1. Τα Μέρη θα ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό τομέα, τον τομέα πληροφορικής και επικοινωνιών και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με τον δέοντα σεβασμό για την ελευθερία της έκφρασης και την ανεξαρτησία τους, να συμμετέχουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών και στον καθορισμό οδηγιών και προτύπων αυτορρύθμισης για

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

«Το Έργο αυτό συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020).» «Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου απηχεί τις απόψεις των συντακτών/τριών και αποτελεί αποκλειστικά δική τους ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δε φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει αυτό το έγγραφο.»

την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και την ενίσχυση του σεβασμού για την αξιοπρέπειά τους.

2. Τα Μέρη θα αναπτύξουν και θα προωθήσουν, σε συνεργασία με παράγοντες του ιδιωτικού τομέα, δεξιότητες ανάμεσα σε παιδιά, γονείς και εκπαιδευτές για το πώς να αντιμετωπίσουν το περιβάλλον πληροφόρησης και επικοινωνιών που παρέχει πρόσβαση σε ταπεινωτικό περιεχόμενο σεξουαλικής ή βίαιης φύσεως που μπορεί να είναι επιβλαβές.»

5. τον **Νόμο 4604/2019** (ΦΕΚ Α'50/26-03-2019) «Πρώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας - Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας- Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση Λοιπές διατάξεις», ο οποίος, στο Άρθρο 24 με τίτλο «Μέτρα για την προώθηση της ισότητας των φύλων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στη διαφήμιση και στις αρμοδιότητες του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης» ορίζει ότι:

«1. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα ή ηλεκτρονικά, και η διαφήμιση μεριμνούν για την προώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων με την προβολή μιας ισότιμης και απαλλαγμένης από έμφυλα στερεότυπα εικόνας για τα άτομα, ιδίως:

α. στους κώδικες δεοντολογίας που καταρτίζονται από παράγοντες της δημόσιας επικοινωνίας, σε συμβάσεις αυτοδέσμευσης που συνάπτονται από αυτούς, καθώς και στους κανόνες αυτορρύθμισης που θεσπίζονται και εγκρίνονται από τις αρμόδιες αρχές, υιοθετούνται υποχρεωτικά ρυθμίσεις που αποβλέπουν στην πραγμάτωση της αρχής της ισότητας των φύλων και στην εξάλειψη του σεξισμού και των στερεοτύπων λόγω φύλου, ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού στον χώρο δραστηριοποίησής τους. Οι παράγοντες που δραστηριοποιούνται στον χώρο της δημόσιας επικοινωνίας διαβιβάζουν μία φορά κατ' έτος έκθεση σχετική με την υιοθέτηση των ρυθμίσεων του προηγούμενου εδαφίου στη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και στη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών,

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

«Το Έργο αυτό συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020).» «Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου απηχεί τις απόψεις των συντακτών/τριών και αποτελεί αποκλειστικά δική τους ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δε φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει αυτό το έγγραφο.»

- β. η ΕΡΤ Α.Ε. και οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί, ανεξαρτήτως του μέσου εκπομπής τους, εξασφαλίζουν, μέσω των προγραμμάτων τους, την ισότιμη προβολή της παρουσίας του γυναικείου φύλου σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτιστικής και πολιτικής ζωής της χώρας. Στις εκπομπές λόγου, τέχνης, πολιτισμού και αθλητισμού που εντάσσονται στο ελάχιστο περιεχόμενο του προγράμματός, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, λαμβάνεται μέριμνα, ώστε να συμπεριλαμβάνονται θεματικές που συμβάλλουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων, στον εντοπισμό και άρση των διακρίσεων, καθώς και στην καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων,
- γ. κατά την αναπαραγωγή διαφημιστικών, τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών μηνυμάτων απαγορεύεται η χρήση λόγου που εμπεριέχει έμφυλη διάκριση, καθώς και κάθε αναφορά με αντίστοιχη λεκτική ή άλλη συμπεριφορά.
2. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης προβαίνει στην έκδοση οδηγιών για την ενσωμάτωση της αρχής της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης λόγω φύλου, ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού στα μεταδιδόμενα προγράμματα των ραδιοτηλεοπτικών φορέων, ανεξαρτήτως μέσου εκπομπής τους, και ιδίως για την εφαρμογή των ρυθμίσεων της παραγράφου 1.
3. Αν οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς παραβιάζουν τις υποχρεώσεις των διατάξεων του παρόντος, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης επιβάλλει κυρώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 2328/1995 (Α' 159).
4. Στην Έκθεση Πεπραγμένων, την οποία καταρτίζει κάθε έτος το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικά κεφάλαιο με αντικείμενο την παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων του Μέρους Πρώτου του παρόντος, από τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και την έκδοση σχετικών οδηγιών και συστάσεων, για τον σκοπό αυτό.
6. Τα δεδομένα της πιο πρόσφατης μέτρησης του **Δείκτη Ισότητας των Φύλων** του **Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων – EIGE** για την Ελλάδα (2019), που

αναφέρει ότι οι ανισότητες μεταξύ των φύλων είναι εντονότερες στον τομέα της εξουσίας (domain of power). Αν και η βαθμολογία στον συγκεκριμένο τομέα βελτιώθηκε κατά 6,1 μονάδες από το 2005, παραμένει χαμηλότερη από όλους τους άλλους τομείς που προσμετρούνται στο δείκτη ισότητας. Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 27η θέση στην ΕΕ, με 27,6 λιγότερες μονάδες από τη μέση βαθμολογία της ΕΕ στον συγκεκριμένο τομέα.

7. Την έρευνα του ΚΕΘΙ (2018) σχετικά με τον τρόπο παρουσίασης των γυναικών στα πιο δημοφιλή έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα, με έμφαση στους τομείς της πολιτικής και της κοινωνίας, και τα πορίσματα αυτής όπως καταγράφονται στον «Οδηγό προς τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας για την εξάλειψη του σεξισμού και των έμφυλων διακρίσεων», όπου καταδεικνύεται η εξαιρετική σοβαρότητα της κατάστασης του φαινομένου του σεξισμού στο δημόσιο λόγο, με συγκεκριμένες εκφάνσεις του όσον αφορά στην προβολή των γυναικών πολιτικών και υποψηφίων.
8. Τον «Πρακτικό Οδηγό για Γυναίκες Πολιτικούς και Υποψήφιες» (ΚΕΣΔ, 2020) και τον «Οδηγό Καλών Πρακτικών για δημοσιογράφους και απασχολούμενες-ους στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας» (ΕΚΠΑ – Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, 2020), που εκπονήθηκαν ως απόρροια των ερευνητικών και εκπαιδευτικών δράσεων στα πλαίσια του έργου Gender Public Debate.
9. Την υποχρέωση που απορρέει στα πλαίσια του έργου “Capacity building for women candidates and media stakeholders in public debates in Greece” – “Gender Public Debate”, Υπόεργο 4 («Διάχυση Έργου και Ευαισθητοποίηση»).

και **Αναγνωρίζοντας ότι:**

- Η εστίαση στη καταπολέμηση των στερεοτυπικών και σεξιστικών συμπεριφορών δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης εάν απουσιάζει η οπτική της συμμετοχής στο δημόσιο διάλογο, δια μέσω του καταλυτικού ρόλου των ΜΜΕ. Τα μέσα ενημέρωσης, μέσω της διαλεκτικής τους σχέσης με το κοινό, συχνά αναπαράγουν κυρίαρχα αφηγήματα/αναχρονιστικά στερεότυπα σχετικά με το φύλο, ακόμα και με

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

«Το Έργο αυτό συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020).» «Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου απηχεί τις απόψεις των συντακτών/τριών και αποτελεί αποκλειστικά δική τους ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δε φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει αυτό το έγγραφο.»

ακούσιο τρόπο, που μπορεί να οδηγούν σε σοβαρές διακρίσεις, ενώ μπορεί να ερμηνευτούν ακόμα και ως έκφραση έμφυλης βίας.

- Τα ευρήματα ερευνών δείχνουν ότι οι αναπαραστάσεις των φύλων σε διαφημίσεις, κοινωνικά μηνύματα, τηλεοπτικές σειρές, εκπομπές κλπ. τείνουν να αναπαράγουν στερεότυπες αντιλήψεις για τη θηλυκότητα (η υποτιθέμενη «φυσική» αποστολή των γυναικών ως μητέρα και σύζυγος), να εργάζονται ενάντια στις πραγματικές εμπειρίες και τις ανάγκες των γυναικών και να υπονομεύουν τη χειραφέτηση, την αυτονομία και την ένταξη τους στη δημόσια σφαίρα, τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων.
- Ταυτόχρονα καταγράφεται η ανάγκη διαρκούς ενημέρωσης και επιμόρφωσης των επαγγελματιών στα ΜΜΕ, ώστε αφενός να εντοπιστεί/αναγνωρισθεί και αφετέρου να αντιμετωπιστεί άμεσα και εν τέλει να εξαλειφθεί το φαινόμενο του σεξισμού. Η διαδικασία αυτή δεν απαιτεί μόνο χρόνο και διάρκεια, αλλά και συλλογική προσπάθεια και σύμπνοια από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Συμφωνούν σε ένα κοινό πλαίσιο δράσης που περιλαμβάνει:

1. **Ανάπτυξη ενός πλαισίου αμοιβαίας κατανόησης, συνεργασίας και εποικοδομητικού διαλόγου**, καθώς και την ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών με κάθε πρόσφορο μέσο, **για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων και στοχευμένων δράσεων** στην κατεύθυνση της εξάλειψης του σεξισμού και των έμφυλων διακρίσεων από το περιεχόμενο των ΜΜΕ.
2. **Ανάληψη πρωτοβουλιών για τη διοργάνωση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, καθώς και εκπαίδευσης/επιμόρφωσης για τους απασχολούμενους στον κλάδο των ΜΜΕ** ή άλλης μορφής πρόσφορων ενεργειών (ενημερωτικές εκθέσεις, συνέδρια, ημερίδες, στα κοινωνικά δίκτυα και τον δημόσιο χώρο). Σε αυτό το πλαίσιο, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων προτίθεται να συνεισφέρει στη διοργάνωση, υπό την αιγίδα της, σχετικών από κοινού εκδηλώσεων.
3. **Ευρεία διάδοση και διάχυση του Έργου και των αποτελεσμάτων του** (ιστοσελίδα Έργου, τηλεοπτικό σποτ, τρίπτυχα φυλλάδια, καθώς και των δύο Πρακτικών Οδηγών για

Γυναίκες Πολιτικούς και Υποψήφιας και για Επαγγελματίες στα ΜΜΕ) και **χρήση των πρακτικών αποτελεσμάτων του ως υλικό εκπαίδευσης και επιμόρφωσης** για το δημοσιογραφικό προσωπικό και τους επαγγελματίες του κλάδου.

Το παρόν Μνημόνιο Συνεργασίας το οποίο τίθεται σε ισχύ με την υπογραφή του από τους/τις εκπροσώπους των μερών, θα υπόκειται σε ετήσια αξιολόγηση από **Επιτροπή** που θα συγκροτηθεί από έναν/μία εκπρόσωπο που θα οριστεί για κάθε έναν από τους συνυπογράφοντες φορείς και η διάρκεια ισχύος του είναι **πέντε (5) έτη**.

Τα Μέρη:

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΩΝ ΤΕΛΕΣΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

«Το Έργο αυτό συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020).» «Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου απηχεί τις απόψεις των συντακτών/τριών και αποτελεί αποκλειστικά δική τους ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δε φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει αυτό το έγγραφο.»